

۹۰۰ هزار میلیارد است که از سال ۹۸ تا امروز رشدی بیش از ۴۵۰ درصدی را تجربه کرده است.

از سوی دیگر، سهم اقتصاد دانش بنیان از تولید ناخالص ملی براساس آخرین آمار منتشر شده تا بهمن ۱۴۰۰ نزدیک به ۴ درصد رسیده اما این طور که گفته می‌شود معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری به دنبال سهم ۵ درصدی در سال جاری است.

در بازار سرمایه کشور هم نزدیک به ۴۰ شرکت دانش بنیان وجود دارد که ارزش آنها بیش از ۳۰۰ هزار میلیارد تومان برآورد می‌شود. این شرکت‌ها حدود ۴ درصد از ارزش کل بازار سرمایه را تشکیل می‌دهند.

شرکت‌های دانش بنیان هم از زمان ورود به بازار بورس ارتقای ارزش چندبرابری و نجومی داشته‌اند که همین تفاوت ماهیتی در شرکت‌های دانش بنیان و استارت‌آپ‌هاست که باعث رشد نجومی آنها در بازار بورس شده است.

نمونه واقعی یک اقتصاد دانش بنیان

از دانشگاه‌ها گرفته تا شرکت‌هایی که درگیر تحقیق و توسعه (R&D) هستند و برنامه‌نویسانی که نرم‌افزارها را برای داده‌ها توسعه می‌دهند و کارکنان شبکه بهداشت و درمان که از داده‌های دیجیتال برای بهبود درمان‌ها استفاده می‌کنند، همه اجزای یک اقتصاد دانش هستند.

این کارگزاران اقتصادی، دانش و خدمات خود را به کارگران در زمینه‌های سنتی‌تر منتقل می‌کنند، به‌طور مثال کشاورزانی که از برنامه‌های نرم‌افزاری و راه‌حل‌های دیجیتال برای مدیریت بهتر محصولات کشاورزی خود استفاده می‌کنند یا روش‌های مراقبت پزشکی مبتنی بر فناوری پیشرفته مانند جراحی‌های دستیاری ربات یا ارائه کمک‌های آموزشی دیجیتال و دوره‌های آنلاین برای دانش‌آموزان، همه افرادی هستند که تحت‌تأثیر همین رشد فناوریانه، کسب‌وکار یا نحوه فعالیت خود را ارتقا داده‌اند.

در بازار سرمایه کشور

حدود ۴۰ شرکت

دانش بنیان وجود

دارد که ارزش آنها

بیش از ۳۰۰ هزار

میلیارد تومان برآورد

می‌شود

سهم دانش بنیان‌ها از تولید ناخالص ملی

افق ۶۰ درصدی

در دهه اخیر اقتصاد شرکت‌های دانش بنیان رشد نسبتاً خوبی داشته است. با وجود این همچنان کشور ما نسبت به سایر کشورهای پیشرو فضای توسعه بیشتری دارد. در سال‌های گذشته اقتصاد ایران در حال تغییر ماهیت بوده و از شکل سنتی و منبع محوری به سمت دانش بنیانی حرکت کرده است و به همین دلیل شاهد شکل‌گیری کسب‌وکارهایی مبتنی بر فناوری بوده‌ایم. در این گزارش وضعیت شرکت‌های دانش بنیان ایرانی را در اقتصاد کشور بررسی می‌کنیم.

عباس ملک حسینی
ایده پرداز
در زمینه تجارت الکترونیک

نتایج فعالیت‌های
صنایع دانش بنیان
به دیگر بخش‌های
اقتصادی هم
منتقل شده و به
افزایش بهره‌وری
کمک کرده و کسب‌وکار
را رونق می‌دهد

وضعیت قرمز کشاورزی

بخش کشاورزی در ایران از جمله بخش‌هایی است که در حوزه دانش بنیان توسعه کمی پیدا کرده و همین امر سبب شده واردات محصولات کشاورزی و مواد غذایی به کشورمان هر سال روند صعودی داشته باشد. تعداد انگشت‌شمار شرکت‌های دانش بنیان در حوزه کشاورزی باعث شده این حوزه بیشترین میزان واردات و همچنین بیشترین میزان تأثیرگذاری از تحریم‌ها را داشته باشد، به همین دلیل کشورمان سالانه هزینه‌های سنگینی را در این حوزه به دوش می‌کشد و همین مساله سبب شده رهبر معظم انقلاب هم از مسوولان بخواهند تعداد شرکت‌های دانش بنیان در حوزه کشاورزی افزایش پیدا کند تا کشورمان در زمینه تأمین امنیت غذایی خودکفا شود.

رشد و توسعه فناوری نیز همواره به عنوان یکی از عوامل بنیادی این تحولات بر شمرده می‌شود؛ چرا که صادرات محصولات فناوری محور علاوه بر این که نمایانگر توانمندی یک کشور در این حوزه هستند، ضامن حضور قدرتمند سیاسی و اقتصادی آن نیز خواهند بود.

صادرات دانش بنیان نیازمند یک برنامه ریزی و استراتژی حساب شده است اما متأسفانه شرکت‌های دانش بنیان به دلیل محدودیت‌های موجود نمی‌توانند منابع مورد نیاز برای فعالیت‌های صادراتی خود را به‌طور کامل تأمین کنند؛ چرا که این شرکت‌ها با توجه به نقش تأثیرگذاری که در رشد و توسعه تکنولوژیک کشورها دارند باید متمرکز بر توسعه کسب‌وکار داخلی‌شان باشند.

با این حال و بنا بر آخرین آمار اعلام شده از سوی مسوولان ذی‌ربط، بیش از ۳۰۰ شرکت دانش بنیان در حوزه صادرات فعالیت دارند. کشورهای روسیه، ترکیه، هند، چین و عراق از جمله کشورهای هدف این صادرات‌ها هستند.

علاوه بر این در بیش از ۱۸ کشور، کارگزار صادراتی با هدف توسعه صادرات شرکت‌های دانش بنیان راه‌اندازی شده که هدف آنها، تحقیقات بازار، ثبت محصول، اخذ استاندارد، گرفتن شریک تجاری، ارائه تسهیلات برای حضور در نمایشگاه‌های خارج از کشور است.

همچنین راینزان فناوری، شرکت‌های مدیریت صادرات و کارگزاران تجاری برون‌مرزی، سه بازوی اجرایی و تسهیل‌کننده صادرات شرکت‌های دانش بنیان به‌شمار می‌آیند.

بدیهی است صادرات محصولات دانش بنیان به دلیل نقش و تأثیرگذاری بر ایجاد ارزش افزوده و ارزآوری، برای اقتصاد ملی کشورهای در حال توسعه بسیار بااهمیت هستند ضمن این که نتایج این فعالیت‌های دانش محور به دیگر بخش‌های اقتصادی و صنعتی نیز منتقل می‌شود که این امر افزایش بهره‌وری و گسترش کسب وکار را به دنبال خواهد داشت.

کارشناسان بر این باورند آینده تحولات اقتصادی در گرو توسعه فعالیت‌های دانش محور، ایجاد نوآوری در محصولات و گسترش و نفوذ آن در تمام عرصه‌های تولیدی و صادراتی خواهد بود.

سهم دانش بنیان‌ها از اقتصاد ایران

در حال حاضر سهم شرکت‌های دانش بنیان از اقتصاد کشور رقمی بیش از

اقتصاد دانش بنیان به این موضوع می‌پردازد که چطور آموزش و دانش یعنی «سرمایه انسانی» می‌تواند به عنوان یک دارایی مولد یا محصول تجاری برای فروش و صادرات و کسب سود برای افراد، مشاغل و اقتصاد عمل کند.

این مولفه از اقتصاد به جای منابع طبیعی یا کمک‌های فیزیکی تا حد زیادی بر قابلیت‌های فکری متکی است. در اقتصاد دانش بنیان، محصولات و خدماتی که مبتنی بر تخصص فکری هستند، زمینه‌های فنی و علمی را پیش می‌برند و سبب نوآوری در کل اقتصاد یک کشور می‌شوند.

سال ۱۳۸۹ قانون حمایت از شرکت‌های دانش بنیان تصویب و پشتیبانی خوبی از این شرکت‌ها انجام شد. در این مسیر معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری به عنوان متولی این امر شناخته شد که البته تا سال ۱۳۹۲ به تعویق افتاد.

در حال حاضر بیش از ۶۰۰ شرکت دانش بنیان در کشور تحت حمایت این معاونت قرار دارد. از این میزان حدود ۴۵۰ شرکت تولیدی بوده و سایر شرکت‌های دانش بنیان عموماً خدماتی هستند.

اغلب شرکت‌های دانش بنیان در ایران در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات، نرم‌افزارهای کامپیوتری، ماشین‌آلات و تجهیزات پیشرفته و برق و الکترونیک، فوتونیک، مخابرات و سیستم‌های خودکار مشغول فعالیت هستند.

صادرات دانش بنیان‌ها

بدیهی است یکی از ملزومات بقا و رشد کشورهای در حال توسعه حضور مداوم در عرصه بین‌المللی و حرکت همگام با تحولات است.